

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΕ e-πίκαιρα νομικής πληροφορικής

Επιμ.: Κωνσταντίνος Π. Θεοδωρίδης

Τεχνητή νοημοσύνη στην ελληνική δικαιοσύνη

Στην εισαγωγή της Τεχνητής Νοημοσύνης στη Δικαιοσύνη για την αυτόματη μετάφραση δικαστικών εγγράφων, τη διερμηνεία και καταγραφή καταθέσεων αλλοδαπών μαρτύρων και την καταγραφή προφορικού λόγου σε δικαστικές διαδικασίες προχωρούν τα Υπουργεία Δικαιοσύνης και Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

Μέχρι σήμερα, η μετάφραση εκατοντάδων, αν όχι χιλιάδων, σελίδων και η αναζήτηση διαθέσιμων μεταφραστών και διερμηνέων, ειδικά σε κάποιες γλώσσες, προκαλεί σημαντικές καθυστερήσεις στην ταχύτερη έκδοση των δικαστικών αποφάσεων αλλά και δημοσιονομική επιβάρυνση.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του μνημονίου συνεργασίας, που υπογράφηκε μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης και του Εθνικού Δικτύου Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας (ΕΔΥΤΕ Α.Ε.), φορέα του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, προβλέπεται ότι θα αναπτυχθούν:

– Σύστημα αυτόματης μετάφρασης δικαστικών εγγράφων στα εξής ζεύγη γλωσσών:

α) ελληνικά προς αγγλικά, β) ελληνικά προς ιταλικά, γ) ελληνικά προς κινέζικα, και δ) ελληνικά προς αραβικά, ε) αγγλικά προς ελληνικά, ζ) ιταλικά προς ελληνικά, η) κινέζικα προς ελληνικά, και θ) αραβικά προς ελληνικά. Τα σύστημα θα βασιστεί σε διαθέσιμες ανοιχτές τεχνολογίες μετατροπής εικόνων κειμένου σε επεξεργασμένο κείμενο και μεγάλων γλωσσικών μοντέλων μετάφρασης.

– Σύστημα που θα χρησιμοποιείται κατά τη διαδικασία κατάθεσης αλλοδαπών μαρτύρων. Το σύστημα θα καταγράφει την ομιλία του αλλοδαπού μάρτυρα και θα μεταφράζει σε κείμενο στα ελληνικά σε σχεδόν πραγματικό χρόνο τη μαρτυρία από τις εξής γλώσσες:

α) αγγλικά, β) ιταλικά, γ) κινεζικά και δ) αραβικά.

– Σύστημα που θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από όργανα και φορείς της Δικαιοσύνης για την καταγραφή προφορικού λόγου στις δικαστικές διαδικασίες (ενδεικτικά κατά την ακροαματική διαδικασία, τη διαδικασία εξέτασης μαρτύρων, απολογίας κατηγορουμένων, παροχής εξηγήσεων υπόπτων στην προδικασία και των συνεδριάσεων των δικαστικών συμβουλίων), τη μετατροπή του σε γραπτό λόγο και, τέλος, την καταγραφή του σε επεξεργάσιμο αρχείο κειμένου. Επιπλέον, το σύστημα θα μπορεί να προβεί στη μετατροπή του περιεχομένου ήδη καταγεγραμμένων ηχητικών αρχείων σε γραπτό κείμενο και στην καταχώρισή του σε επεξεργάσιμο αρχείο κειμένου.

Η αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών θα συμβάλλει καθοριστικά στην ψηφιακή αναβάθμιση της Δικαιοσύνης. Είναι μια σημαντική πρωτοβουλία, που ενισχύει την αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων, καθώς και την επιτάχυνση απονομής της Δικαιοσύνης, καθώς συνεπάγεται την εξοικονόμηση χρόνου αλλά και κόστους. Επιπλέον, θα προωθήσει την εφαρμογή πολιτικών για την προάσπιση των ατομικών ελευθεριών, την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την ασφάλεια δικαίου.

Σχετικά links:

<https://www.mindigital.gr/archives/7389>

Έκθεση Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για τα μικροκυκλώματα

Μικροκύκλωμα (αλλιώς μικροτσίπ) είναι μια μικρή ηλεκτρονική συσκευή που κατασκευάζεται από ημιαγωγά υλικά, συνήθως πυρίτιο, και περιλαμβάνει χαραγμένα ή τυπωμένα ηλεκτρονικά κυκλώματα και συστατικά στοιχεία. Τα μικροκυκλώματα αποτελούν βασικό στοιχείο των ηλεκτρονικών συσκευών της καθημερινότητας, από έξυπνα τηλέφωνα έως αυτοκίνητα, δορυφόρους και προηγμένο στρατιωτικό εξοπλισμό. Τα μικροκυκλώματα διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη σύγχρονη ζωή. Η παγκόσμια έλλειψή τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 ανέδειξε την κρίσιμη σημασία που έχουν για την οικονομία. Στη στρατηγική της ΕΕ για την ψηφιακή δεκαετία προβλέπεται ο στόχος η Ευρωπαϊκή Ένωση να αποκτήσει μέχρι το 2030 μερίδιο 20% στην παγκόσμια παραγωγή βιώσιμων μικροκυκλωμάτων αιχμής σε αξία.

Τον Φεβρουάριο του 2022 θεσπίστηκε η πράξη για τα μικροκυκλώματα (Chips Act) στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής της ΕΕ, εν μέσω διαταραχών στην παγκόσμια αλυσίδα εφοδιασμού που προκλήθηκαν από την πανδημία COVID-19. Η πράξη για τα μικροκυκλώματα διαδέχθηκε τη στρατηγική του 2013 που αποσκοπούσε στην ενίσχυση των τομέων της μικροηλεκτρονικής και της ναυοηλεκτρονικής. Στόχος της πράξης αυτής ήταν η αντιμετώπιση των ελλείψεων σε μικροκυκλώματα και η ενίσχυση της τεχνολογικής υπεροχής της ΕΕ. Αν και η ικανότητα παραγωγής μικροκυκλωμάτων στην ΕΕ αυξήθηκε σημαντικά από το 2013, δεν κατάφερε να συμβαδίσει με τον ρυθμό της παγκόσμιας ανάπτυξης, με αποτέλεσμα το μερίδιο της ΕΕ στην παγκόσμια αγορά να μειωθεί. Ο Κανονισμός για τα μικροκυκλώματα τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 2023. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο ως προς την εφαρμογή της στρατηγικής της, ωστόσο το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ) διαπίστωσε ένα χάσμα μεταξύ των φιλοδοξιών και της πραγματικότητας που πρέπει να γεφυρωθεί.

Σύμφωνα με νέα έκθεση που δημοσίευσε το ΕΕΣ περί τα τέλη Απριλίου 2025, είναι εξαιρετικά απίθανο η ΕΕ να πετύχει τον στόχο της για μερίδιο 20% στην παγκόσμια αγορά μικροκυκλωμάτων μέχρι το 2030. Αν και η πράξη για τα μικροκυκλώματα σηματοδότησε νέα δυναμική στον ευρωπαϊκό τομέα μικροκυκλωμάτων, οι επενδύσεις που γίνονται στο πλαίσιο αυτό είναι απίθανο να ενισχύσουν σημαντικά τη θέση της ΕΕ στον τομέα, διότι οι εξελίξεις είναι ραγδαίες και ο γεωπολιτικός ανταγωνισμός αδυσώπητος. Η εκτιμώμενη χρηματοδότηση στο πλαίσιο της πράξης για τα μικροκυκλώματα έως το 2030 ανέρχεται σε 86 δισ. ευρώ και η Επιτροπή είναι υπεύθυνη μόλις για το 5% (4,5 δισ. ευρώ) αυτού του ποσού. Τα κράτη μέλη και ο κλάδος αναμένεται να συνεισφέρουν το υπόλοιπο ποσό. Χάριν σύγκρισης, οι κορυφαίοι παγκόσμιοι κατασκευαστές μικροκυκλωμάτων είχαν προϋπολογίσει για μία μόλις τριετία (2020-2023) επενδύσεις ύψους 405 δισ. ευρώ, ποσό που επισκιάζει αισθητά τη χρηματοδοτική ισχύ της πράξης για τα μικροκυκλώματα.

Ωστόσο, όπως επισημαίνει το ΕΕΣ, η Επιτροπή δεν έχει εντολή να συντονίζει τις εθνικές επενδύσεις σε επίπεδο ΕΕ, προκειμένου να διασφαλίζει την ευθυγράμμισή τους με τους στόχους της πράξης για τα μικροκυκλώματα. Επίσης, η πράξη δεν προσδιορίζει με σαφήνεια τις τιμές-στόχο και την παρακολούθηση, και δεν είναι εύκολο να διαπιστωθεί αν λαμβάνονται δεόντως υπόψη τα τρέχοντα επίπεδα ζήτησης της βιομηχανίας για συμβατικά μικροκυκλώματα.

Υπάρχουν αρκετοί ακόμη παράγοντες-κλειδί που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ στον συγκεκριμένο τομέα και τις πιθανότητες επιτυχίας της πράξης για τα μικροκυκλώματα. Μεταξύ αυτών, η εξάρτηση από τις εισαγωγές πρώτων υλών, το υψηλό ενεργειακό κόστος, οι περιβαλλοντικές ανησυχίες, οι γεωπολιτικές εντάσεις και ο έλεγχος των εξαγωγών, καθώς και η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Επιπλέον, η βιομηχανία μικροκυκλωμάτων της ΕΕ αποτελείται από λίγες μεγάλες επιχειρήσεις που εστιάζουν σε έργα μεγάλης αξίας, γεγονός που σημαίνει ότι συγκεντρώνουν και το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης. Επομένως, τυχόν ακύρωση, καθυστέρηση ή αποτυχία ενός μεμονωμένου έργου μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο σε ολόκληρο τον τομέα.

Συνολικά, το ΕΕΣ διαπίστωσε ότι η πράξη για τα μικροκυκλώματα είναι εξαιρετικά απίθανο να συντελέσει σε σημαντική αύξηση του μεριδίου της ΕΕ στην αγορά μικροκυκλωμάτων ή στην επίτευξη της τιμής-στόχου του 20%. Πράγματι, σύμφωνα με προβλέψεις της ίδιας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που δημοσιεύθηκαν τον Ιούλιο του 2024, παρότι αναμένεται σημαντική αύξηση της παραγωγικής ικανότητας, το συνολικό μερίδιο της ΕΕ στην παγκόσμια αξιακή αλυσίδα σε μια ταχέως αναπτυσσόμενη αγορά θα σημειώσει ελαφρά μόνο άνοδο, από 9,8% το 2022 σε μόλις 11,7% το 2030.

Η πρώτη ενδιάμεση αξιολόγηση και επανεξέταση της πράξης για τα μικροκυκλώματα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόκειται να υποβληθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έως τον Σεπτέμβριο του 2026.

Σχετικά links:

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/SR-2025-12>

https://www.eca.europa.eu/ECAFactsAndFindings/SR-2025-12/FactsAndFindings-SR-2025-12_EL.pdf

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0045>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1781>

Εκσυγχρονισμός λειτουργίας Ελεγκτικού Συνεδρίου

Στις αρχές Μαΐου 2025 παρουσιάστηκε από τα αρμόδια υπουργεία το νέο «Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου». Το έργο αυτό εντάσσεται στο Υποέργο 1 «Αναβάθμιση και επέκταση υποδομών ΤΠΕ τομέα Δικαιοσύνης» του συνολικού έργου: «ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ» και περιλαμβάνει την προμήθεια, εγκατάσταση, παραμετροποίηση και θέση σε λειτουργία του απαραίτητου υπολογιστικού εξοπλισμού και λογισμικού συστήματος για το κύριο και το εφεδρικό κέντρο δεδομένων του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το έργο «Αναβάθμιση και επέκταση υποδομών ΤΠΕ τομέα Δικαιοσύνης» προωθεί τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ελληνικής Δικαιοσύνης μέσα από την αναβάθμιση και την επέκταση των υποδομών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών της.

Περιλαμβάνει τις ακόλουθες Λειτουργικές Ενότητες (ΛΕ): [ΛΕ1] Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, [ΛΕ2]: Ενίσχυση και Επέκταση του Πληροφοριακού Συστήματος του Εθνικού Ποινικού Μητρώου, και [ΛΕ3]: Αναβάθμιση και επέκταση του ολοκληρωμένου συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥΠΠ) - ΟΣΔΔΥΠΠ Β΄ ΦΑΣΗ.

Με την ολοκλήρωση και των τριών Λειτουργικών Ενοτήτων του έργου θα εξελιχθεί ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Δικαιοσύνης, θα επιτευχθεί η επιτάχυνση της απονομής της με αποτέλεσμα τη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος και της ανταγωνιστικότητας, θα ενισχυθεί το κράτος δικαίου και η διαφάνεια στη λειτουργία της Δικαιοσύνης και θα ισχυροποιηθούν οι θεσμοί και η εμπιστοσύνη της κοινωνίας σε αυτούς.

Σχετικά links:

<https://ministryofjustice.gr/?p=15340>

ΑΠΔΠΧ: Εντολή ορισμού εκπροσώπου προς την DeepSeek

Στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων της να εποπτεύει την εφαρμογή των διατάξεων του Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ΓΚΠΔ), του ν. 4624/2019 και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών

δεδομένων, η ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) κίνησε, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 57 παρ. 1 α', 58 παρ. 1 β' του ΓΚΠΔ και 13 παρ. 1 η' και 15 παρ. 1 του ν. 4624/2019, διαδικασία αυτεπάγγελτου ελέγχου στην εταιρεία Hangzhou DeepSeek Artificial Intelligence Co., Ltd. σχετικά με τις υπηρεσίες Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) της πλατφόρμας DeepSeek που αυτή παρέχει τόσο στο διαδίκτυο όσο και μέσω σχετικής εφαρμογής (web- και app-based) σε υποκείμενα προσωπικών δεδομένων ευρισκόμενα στην Ευρώπη και, ειδικότερα, στην Ελλάδα.

Η Αρχή διαπίστωσε ότι η εταιρεία Hangzhou DeepSeek Artificial Intelligence Co., Ltd. παρέβη την υποχρέωσή της να ορίσει εκπρόσωπο στην ΕΕ κατ' άρθρο 27 ΓΚΠΔ, διότι, παρόλο που αυτή, αν και δεν έχει εγκατάσταση στην ΕΕ, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ, βάσει του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. β' και, συνεπώς, υποχρεούται να ορίσει εκπρόσωπο στην ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 27 ΓΚΠΔ, εντούτοις, δεν έχει εκπληρώσει την υποχρέωσή της αυτή.

Η Αρχή απηύθυνε στην εταιρεία Hangzhou DeepSeek Artificial Intelligence Co. (υπεύθυνος επεξεργασίας), η οποία παρέχει υπηρεσίες TN μέσω της πλατφόρμας DeepSeek, με βάση το άρθρο 58 παρ. 2, εδ. δ', του ΓΚΠΔ, εντολή, όπως ορίσει γραπτώς εκπρόσωπο στην ΕΕ, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 27 ΓΚΠΔ, και ενημερώσει σχετικά την Αρχή.

Σχετικά links:

https://www.dpa.gr/sites/default/files/2025-05/18_2025%20anonym.pdf

ΕΕΤΤ: Ετήσια Έκθεση για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες

Τον Ιούνιο του 2025, η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) δημοσίευσε την Ετήσια Έκθεση για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες, στο πλαίσιο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 (Digital Services Act-DSA). Ο Κανονισμός DSA τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο 2024 σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εφαρμογή του σε κάθε χώρα συντονίζεται από τους Εθνικούς Συντονιστές Ψηφιακών Υπηρεσιών.

Εντός του 2024, η ΕΕΤΤ ανέλαβε τον ρόλο του Συντονιστή Ψηφιακών Υπηρεσιών στην Ελλάδα, συνδράμοντας στην προσπάθεια αντιμετώπισης του παράνομου και επιβλαβούς περιεχομένου στο Διαδίκτυο, στοχεύοντας παράλληλα στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων όλων των χρηστών ψηφιακών υπηρεσιών.

Οι κυριότερες δράσεις της ΕΕΤΤ κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του Κανονισμού DSA περιλαμβάνουν:

- Τη διαχείριση καταγγελιών χρηστών ψηφιακών υπηρεσιών.
- Τη θέσπιση διαδικασίας σχετικά με την αναγνώριση αξιόπιστων πηγών επισήμανσης παράνομου περιεχομένου.
- Την αναγνώριση αξιόπιστων πηγών επισήμανσης παράνομου περιεχομένου.
- Τη θέσπιση διαδικασίας σχετικά με την πιστοποίηση Οργάνων Εξωδικαστικής Επίλυσης Διαφορών.
- Την καθιέρωση πλαισίου συνεργασίας με τις άλλες αρμόδιες αρχές στην Ελλάδα (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης).
- Τη δημιουργία μητρώου παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών.
- Τη συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ψηφιακών Υπηρεσιών και στις σχετικές ομάδες εργασίας.
- Την ενίσχυση της ενημέρωσης για τον Κανονισμό DSA και τις υποχρεώσεις που θέτει στους παρόχους ψηφιακών υπηρεσιών.

Το 2025, η EETT στοχεύει να ενισχύσει περαιτέρω τις δράσεις της, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, με έμφαση στη συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους και στη διασφάλιση της επιτυχούς εφαρμογής του Κανονισμού DSA.

Σχετικά links:

<https://www.eett.gr/wp-content/uploads/2025/06/Ετήσια-Έκθεση-DSA-2024.pdf>

Στρατηγική της ΕΕ για τη διαχείριση κρίσεων στον κυβερνοχώρο

Στις 6 Ιουνίου 2025, οι Υπουργοί Τηλεπικοινωνιών των κρατών μελών της ΕΕ ενέκριναν το σχέδιο στρατηγικής της Ένωσης για τη διαχείριση κρίσεων στον κυβερνοχώρο, το οποίο παρέχει καθοδήγηση για την αντίδραση της ΕΕ σε μεγάλης κλίμακας περιστατικά κυβερνοασφάλειας ή κυβερνοκρίσεις.

Το σχέδιο στρατηγικής της ΕΕ για τον κυβερνοχώρο αποτελεί σημαντική κατευθυντήρια γραμμή, προκειμένου τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τις ικανότητές τους όσον αφορά την ετοιμότητα, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση περιστατικών κυβερνοασφάλειας, αξιοποιώντας παράλληλα τα θεμέλια που τέθηκαν στο σχέδιο στρατηγικής του 2017 για την κυβερνοασφάλεια και λαμβάνοντας υπόψη σημαντικά νομοθετήματα που εκδόθηκαν πρόσφατα, όπως η Οδηγία NIS2 και ο Κανονισμός για την αλληλεγγύη στον κυβερνοχώρο.

Το σχέδιο στρατηγικής της ΕΕ για τον κυβερνοχώρο αποσκοπεί στην αντιμετώπιση ενός ολοένα και πιο σύνθετου τοπίου κυβερνοαπειλών μέσω της ενίσχυσης των υφιστάμενων δικτύων της ΕΕ, της προώθησης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και των εμπλεκόμενων φορέων και της υπέρβασης των ενδεχόμενων εμποδίων.

Το εν λόγω σχέδιο τονίζει τη σημασία της ψηφιακής τεχνολογίας και της παγκόσμιας συνδεσιμότητας ως βάσης για την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ. Ωστόσο, η αύξηση του βαθμού διασύνδεσης και ψηφιοποίησης της κοινωνίας μεγαλώνει και τον κίνδυνο εμφάνισης περιστατικών κυβερνοασφάλειας και κυβερνοεπιθέσεων. Οι υβριδικές εκστρατείες και οι κυβερνοεπιθέσεις μπορούν να επηρεάσουν άμεσα την ασφάλεια, την οικονομία και την κοινωνία της ΕΕ.

Ενώ τα κράτη μέλη έχουν την πρωταρχική ευθύνη για τη διαχείριση περιστατικών και κρίσεων στον κυβερνοχώρο, τα περιστατικά μεγάλης κλίμακας θα μπορούσαν να προκαλέσουν διαταραχή τόσο μεγάλη που να υπερβαίνει την ικανότητα αντίδρασης ενός κράτους μέλους, ή θα μπορούσαν να έχουν αντίκτυπο σε αρκετά κράτη μέλη.

Δεδομένου ότι ένα τέτοιο περιστατικό θα μπορούσε να εξελιχθεί σε μια ολοκληρωμένη κρίση, επηρεάζοντας τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ ή θέτοντας σε σοβαρό κίνδυνο τη δημόσια ασφάλεια και προστασία, η συνεργασία σε τεχνικό, επιχειρησιακό και πολιτικό επίπεδο είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων και περιστατικών αυτού του είδους.

Για τον συγκεκριμένο προσδιορισμό των μεγάλης κλίμακας περιστατικών ή κυβερνοκρίσεων σε επίπεδο Ένωσης, το σχέδιο στρατηγικής της ΕΕ για τον κυβερνοχώρο εξηγεί σαφώς πότε θα πρέπει να ενεργοποιηθεί το πλαίσιο κρίσης και ποιοι είναι οι ρόλοι των αρμόδιων δικτύων, φορέων και μηχανισμών της Ένωσης [π.χ. ENISA, Οργανισμός της ΕΕ για την Κυβερνοασφάλεια ή EU-CyCLONe (δίκτυο οργανισμών διασύνδεσης για τις κρίσεις στον κυβερνοχώρο)]. Το κείμενο επισημαίνει επίσης τη σημασία του συντονισμού της επικοινωνίας με το κοινό πλιν, κατά και μετά από περιστατικά κρίσης.

Το σχέδιο στρατηγικής της ΕΕ για τον κυβερνοχώρο τονίζει τη σημασία της πολιτικοστρατιωτικής συνεργασίας στο πλαίσιο της διαχείρισης κυβερνοκρίσεων, μεταξύ άλλων με το NATO, μέσω ενισχυμένων μηχανισμών ανταλλαγής πληροφοριών, όπου είναι εφικτό και απαραίτητο.

Τέλος, το σχέδιο στρατηγικής της ΕΕ για τον κυβερνοχώρο περιλαμβάνει επίσης κεφάλαια σχετικά με την ανάκαμψη, ενώ παράλληλα προσπαθεί να ενισχύσει την ανταλλαγή διδαγμάτων μεταξύ των κρατών μελών.

Σχετικά links:

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/library/cyber-blueprint-draft-council-recommendation>

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/news/commission-launches-new-cybersecurity-blueprint-enhance-eu-cyber-crisis-coordination>

<https://www.consilium.europa.eu/el/topics/cybersecurity/>

<https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/tte/2025/06/06/>

Η Γνώμη του ΕΣΠΑ για την προστασία δεδομένων στα μοντέλα Τεχνητής Νοημοσύνης

Η Γνώμη 28/2024 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΑ) αφορά ορισμένες πτυχές της προστασίας δεδομένων που σχετίζονται με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των μοντέλων Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) και είναι πλέον αναρτημένη στην ελληνική γλώσσα στον ιστότοπο του ΕΣΠΑ.

Οι τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης δημιουργούν πολλές ευκαιρίες και οφέλη σε ένα ευρύ φάσμα τομέων και κοινωνικών δραστηριοτήτων. Προστατεύοντας το θεμελιώδες δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων, ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) υποστηρίζει αυτές τις ευκαιρίες και προωθεί άλλα θεμελιώδη δικαιώματα της ΕΕ, όπως το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της έκφρασης και της πληροφόρησης, το δικαίωμα στην εκπαίδευση ή την επιχειρηματική ελευθερία. Ως εκ τούτου, ο ΓΚΠΔ είναι ένα νομικό πλαίσιο που ενθαρρύνει την υπεύθυνη καινοτομία.

Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη τα ζητήματα προστασίας των δεδομένων που εγείρουν οι τεχνολογίες αυτές, η ιρλανδική εποπτική αρχή ζήτησε από το ΕΣΠΑ να εκδώσει γνώμη για ζητήματα γενικής εφαρμογής σύμφωνα με το άρθρο 64 παρ. 2 του ΓΚΠΔ. Το αίτημα αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των φάσεων ανάπτυξης και εφαρμογής των μοντέλων TN. Πιο αναλυτικά, στο αίτημα τέθηκαν τα εξής ερωτήματα: 1) πότε και πώς ένα μοντέλο TN μπορεί να θεωρηθεί «ανώνυμο»· 2) πώς οι υπεύθυνοι επεξεργασίας μπορούν να αποδείξουν την καταλληλότητα του έννομου συμφέροντος ως νομικής βάσης στις φάσεις ανάπτυξης και 3) εφαρμογής· και 4) ποιες είναι οι συνέπειες της παράνομης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τη φάση ανάπτυξης ενός μοντέλου TN στην επακόλουθη επεξεργασία ή λειτουργία του μοντέλου TN.

Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, στη Γνώμη αναφέρεται ότι οι ισχυρισμοί περί ανωνυμίας ενός μοντέλου TN θα πρέπει να αξιολογούνται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές κατά περίπτωση, δεδομένου ότι το ΕΣΠΑ θεωρεί ότι τα μοντέλα TN που εκπαιδεύονται με δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν μπορούν, σε όλες τις περιπτώσεις, να θεωρηθούν ανώνυμα. Για να θεωρηθεί ένα μοντέλο TN ανώνυμο, τόσο 1) η πιθανότητα άμεσης (ή και πιθανολογικής) εξαγωγής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν άτομα των οποίων τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα χρησιμοποιήθηκαν για την ανάπτυξη του μοντέλου, όσο και 2) η πιθανότητα λήψης, σκόπιμης ή μη, τέτοιων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από ερωτήσεις, θα πρέπει να είναι αμελητέα, λαμβάνοντας υπόψη «όλα τα μέσα τα οποία είναι ευλόγως πιθανό ότι θα χρησιμοποιηθούν» από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή άλλο πρόσωπο.

Κατά τη διενέργεια της αξιολόγησής τους, οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να επανεξετάζουν την τεκμηρίωση που παρέχεται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας για να αποδειχθεί η ανωνυμία του μοντέλου. Εν προκειμένω, η Γνώμη παρέχει έναν μη περιοριστικό και μη εξαντλητικό κατάλογο μεθόδων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους υπευθύνους επεξεργασίας για την απόδειξη της ανωνυμίας και μπορούν, επομένως, να ληφθούν υπόψη από τις εποπτικές αρχές κατά την αξιολόγηση του ισχυρισμού του υπευθύνου επεξεργασίας

περί ανωνυμίας. Αυτό καλύπτει, για παράδειγμα, τις προσεγγίσεις που ακολουθούν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας, κατά τη φάση της ανάπτυξης, για να αποτρέψουν ή να περιορίσουν τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση, να μειώσουν την αναγνωρισιμότητά τους, να αποτρέψουν την εξαγωγή τους ή να παράσχουν διαβεβαίωση σχετικά με την προηγμένη ανθεκτικότητα σε επιθέσεις.

Όσον αφορά το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, η Γνώμη παρέχει γενικές εκτιμήσεις που πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι εποπτικές αρχές όταν αξιολογούν εάν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας μπορούν να επικαλεστούν έννομο συμφέρον ως κατάλληλη νομική βάση για την επεξεργασία που διενεργείται στο πλαίσιο της ανάπτυξης και της εφαρμογής μοντέλων TN.

Η Γνώμη υπενθυμίζει ότι δεν υπάρχει ιεράρχηση των νομικών βάσεων που προβλέπονται από τον ΓΚΠΔ, και ότι εναπόκειται στους υπευθύνους επεξεργασίας να προσδιορίσουν την κατάλληλη νομική βάση για τις δραστηριότητες επεξεργασίας τους. Στη συνέχεια, η Γνώμη υπενθυμίζει τον έλεγχο τριών σταδίων που θα πρέπει να διενεργείται κατά την αξιολόγηση της χρήσης του έννομου συμφέροντος ως νομικής βάσης, δηλ. 1) προσδιορισμός του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτο μέρος· 2) ανάλυση της αναγκαιότητας της επεξεργασίας για τους σκοπούς των επιδιωκόμενων έννομων συμφερόντων (αναφέρεται επίσης ως «κριτήριο αναγκαιότητας»)· και 3) εκτίμηση ότι τα συμφέροντα ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων δεν υπερισχύουν του έννομου συμφέροντος ή των έννομων συμφερόντων (αναφέρεται επίσης ως «κριτήριο εξισορρόπησης»).

Όσον αφορά το πρώτο στάδιο, υπενθυμίζεται στη Γνώμη ότι ένα συμφέρον μπορεί να θεωρηθεί έννομο εάν πληρούνται τα ακόλουθα τρία σωρευτικά κριτήρια: το συμφέρον 1) είναι σύννομο· 2) διατυπώνεται με σαφήνεια και ακρίβεια· και 3) είναι πραγματικό και υπαρκτό (δηλαδή δεν είναι υποθετικό). Το συμφέρον αυτό μπορεί να καλύπτει, για παράδειγμα, την ανάπτυξη ενός μοντέλου TN – ανάπτυξη της υπηρεσίας ενός εικονικού συνομιλητή για την παροχή βοήθειας στους χρήστες – ή την εφαρμογή του για τη βελτίωση της ανίχνευσης απειλών σε ένα πληροφοριακό σύστημα.

Όσον αφορά το δεύτερο στάδιο, η Γνώμη υπενθυμίζει ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί η αναγκαιότητα, πρέπει να εξετάζεται: 1) αν η δραστηριότητα επεξεργασίας θα επιτρέψει την επιδίωξη του έννομου συμφέροντος· και 2) αν ο τρόπος αυτός είναι ο λιγότερο παρεμβατικός για την επιδίωξη του εν λόγω συμφέροντος. Όταν αξιολογούν εάν πληρούνται η προϋπόθεση της αναγκαιότητας, οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στον όγκο των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υποβάλλονται σε επεξεργασία και στο εάν είναι αναλογική η επιδίωξη του επίμαχου έννομου συμφέροντος, μεταξύ άλλων υπό το πρίσμα της αρχής της ελαχιστοποίησης των δεδομένων.

Όσον αφορά το τρίτο στάδιο, η Γνώμη υπενθυμίζει ότι το κριτήριο της εξισορρόπησης θα πρέπει να ελέγχεται με συνεκτίμηση των ειδικών περιστάσεων κάθε περίπτωσης. Στη συνέχεια, παρέχει επισκόπηση των στοιχείων που μπορούν να λαμβάνουν υπόψη οι εποπτικές αρχές όταν αξιολογούν εάν το συμφέρον ενός υπευθύνου επεξεργασίας ή τρίτου μέρους παρακάμπτεται από τα συμφέροντα, τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων.

Στο πλαίσιο του τρίτου σταδίου, η Γνώμη επισημαίνει συγκεκριμένους κινδύνους για τα θεμελιώδη δικαιώματα οι οποίοι ενδέχεται να ανακύψουν είτε κατά τη φάση ανάπτυξης είτε κατά τη φάση εφαρμογής μοντέλων TN. Διευκρινίζει, επίσης, ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται κατά τις φάσεις ανάπτυξης και εφαρμογής των μοντέλων TN μπορεί να επηρεάσει τα υποκείμενα των δεδομένων με διάφορους τρόπους, οι οποίοι μπορεί να είναι θετικοί ή αρνητικοί. Για την αξιολόγηση του εν λόγω αντικτύπου, οι εποπτικές αρχές μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τη φύση των δεδομένων που τίθενται σε επεξεργασία από τα μοντέλα, το πλαίσιο της επεξεργασίας και τις πιθανές περαιτέρω συνέπειες της επεξεργασίας.

Η Γνώμη υπογραμμίζει επιπλέον τον ρόλο των εύλογων προσδοκιών των υποκειμένων των δεδομένων στο κριτήριο εξισορρόπησης. Αυτό μπορεί να είναι σημαντικό λόγω της πολυπλοκότητας των τεχνολογιών που χρησιμοποιούνται στα μοντέλα ΤΝ και του γεγονότος ότι μπορεί να είναι δύσκολο για τα υποκείμενα των δεδομένων να κατανοήσουν την ποικιλία των πιθανών χρήσεών τους, καθώς και τις διάφορες δραστηριότητες επεξεργασίας που εκτελούνται. Στο πλαίσιο αυτό, τόσο οι πληροφορίες που παρέχονται στα υποκείμενα των δεδομένων όσο και το πλαίσιο της επεξεργασίας μπορεί να συγκαταλέγονται μεταξύ των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση του εάν τα υποκείμενα των δεδομένων μπορούν εύλογα να αναμένουν ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τους θα υποβληθούν σε επεξεργασία. Όσον αφορά το πλαίσιο, αυτό μπορεί να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα εξής: το εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ήταν δημόσια διαθέσιμα, τη φύση της σχέσης μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας (και εάν υπάρχει σύνδεση μεταξύ των δύο), τη φύση της υπηρεσίας, το πλαίσιο στο οποίο συλλέχθηκαν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, την πηγή από την οποία συλλέχθηκαν τα δεδομένα (π.χ. τον ιστότοπο ή την υπηρεσία από όπου συλλέχθηκαν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, και τις ρυθμίσεις απορρήτου που προσφέρουν), τις πιθανές περαιτέρω χρήσεις του μοντέλου, και το εάν τα υποκείμενα των δεδομένων γνωρίζουν ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τους βρίσκονται στο διαδίκτυο.

Στη Γνώμη υπενθυμίζεται επίσης ότι, όταν τα συμφέροντα, τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων φαίνεται να υπερισχύουν του έννομου συμφέροντος ή των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτο μέρος, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο εφαρμογής μέτρων μετριασμού προκειμένου να περιοριστεί ο αντίκτυπος της επεξεργασίας στα εν λόγω υποκείμενα των δεδομένων. Τα μέτρα μετριασμού δεν θα πρέπει να συγχέονται με τα μέτρα τα οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται εκ του νόμου να υιοθετήσει ούτως ή άλλως για να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ. Επιπλέον, τα μέτρα θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις περιστάσεις της περίπτωσης και στα χαρακτηριστικά του μοντέλου ΤΝ, συμπεριλαμβανομένης της σκοπούμενης χρήσης του. Εν προκειμένω, η Γνώμη παρέχει μη εξαντλητικό κατάλογο παραδειγμάτων μέτρων μετριασμού σε σχέση με τη φάση ανάπτυξης (μεταξύ άλλων όσον αφορά την ιστοσυγκομιδή) και τη φάση εφαρμογής. Τα μέτρα μετριασμού μπορεί να υπόκεινται σε ταχεία εξέλιξη και θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις περιστάσεις της περίπτωσης. Ως εκ τούτου, εναπόκειται στις εποπτικές αρχές να αξιολογούν την καταλληλότητα των μέτρων μετριασμού που εφαρμόζονται κατά περίπτωση.

Όσον αφορά το τέταρτο ερώτημα, η Γνώμη υπενθυμίζει γενικά ότι οι εποπτικές αρχές έχουν τη διακριτική ευχέρεια να αξιολογούν την πιθανή παράβαση (ή τις πιθανές παραβάσεις) και να επιλέγουν τα κατάλληλα, αναγκαία και αναλογικά μέτρα, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις κάθε μεμονωμένης περίπτωσης. Στη συνέχεια, η Γνώμη εξετάζει τρία σενάρια.

Σύμφωνα με το σενάριο 1, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διατηρούνται στο μοντέλο ΤΝ (υπό την έννοια ότι το μοντέλο δεν μπορεί να θεωρηθεί ανώνυμο, όπως περιγράφεται λεπτομερώς στο πρώτο ερώτημα) και στη συνέχεια υποβάλλονται σε επεξεργασία από τον ίδιο υπεύθυνο επεξεργασίας (για παράδειγμα, στο πλαίσιο της εφαρμογής του μοντέλου). Η Γνώμη αναφέρει ότι θα πρέπει να αξιολογείται, κατά περίπτωση, ανάλογα με το εκάστοτε πλαίσιο, εάν οι φάσεις ανάπτυξης και εφαρμογής αφορούν χωριστούς σκοπούς (και άρα συνιστούν χωριστές δραστηριότητες επεξεργασίας) και σε ποιον βαθμό η έλλειψη νομικής βάσης για την αρχική δραστηριότητα επεξεργασίας επηρεάζει τη νομιμότητα της επακόλουθης επεξεργασίας.

Σύμφωνα με το σενάριο 2, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διατηρούνται στο μοντέλο και υποβάλλονται σε επεξεργασία από άλλον υπεύθυνο επεξεργασίας στο πλαίσιο της εφαρμογής του μοντέλου. Εν προκειμένω, η Γνώμη αναφέρει ότι οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας που εφαρμόζει το μοντέλο διενήργησε κατάλληλη αξιολόγηση, στο πλαίσιο των υποχρεώσεων λογοδοσίας του για απόδειξη της συμμόρφωσης με το άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. α' και το άρθρο 6 του ΓΚΠΔ, προκειμένου να εξακριβώσει ότι το μοντέλο ΤΝ δεν αναπτύχθηκε με παράνομη επεξεργασία

δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η αξιολόγηση αυτή θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη, για παράδειγμα, την πηγή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εάν κατά την επεξεργασία στη φάση της ανάπτυξης διαπιστώθηκε παράβαση, ιδίως από εποπτική αρχή ή δικαστήριο, και θα πρέπει να είναι λιγότερο ή περισσότερο λεπτομερής ανάλογα με τους κινδύνους που ενέχει η επεξεργασία στη φάση της εφαρμογής.

Σύμφωνα με το σενάριο 3, ένας υπεύθυνος επεξεργασίας επεξεργάζεται παρανόμως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για την ανάπτυξη του μοντέλου ΤΝ και στη συνέχεια εξασφαλίζει την ανωνυμοποίησή τους, πριν ο ίδιος ή άλλος υπεύθυνος επεξεργασίας ξεκινήσει άλλη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της εφαρμογής. Εν προκειμένω, η Γνώμη αναφέρει ότι, εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι η μετέπειτα λειτουργία του μοντέλου ΤΝ δεν συνεπάγεται την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το ΕΣΠΑ θεωρεί ότι δεν θα έχει εφαρμογή ο ΓΚΠΔ. Ως εκ τούτου, ο παράνομος χαρακτήρας της αρχικής επεξεργασίας δεν θα πρέπει να επηρεάζει τη μεταγενέστερη λειτουργία του μοντέλου. Επιπλέον, το ΕΣΠΑ θεωρεί ότι, όταν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας επεξεργάζονται ακολούθως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που συλλέγονται κατά τη διάρκεια της φάσης εφαρμογής, μετά την ανωνυμοποίηση του μοντέλου, ο ΓΚΠΔ θα έχει εφαρμογή σε σχέση με τις εν λόγω πράξεις επεξεργασίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η Γνώμη θεωρεί ότι, όσον αφορά τον ΓΚΠΔ, η νομιμότητα της επεξεργασίας που πραγματοποιείται κατά τη φάση της εφαρμογής δεν θα πρέπει να επηρεάζεται από τον παράνομο χαρακτήρα της αρχικής επεξεργασίας.

Σχετικά links:

https://www.edpb.europa.eu/system/files/2025-05/edpb_opinion_202428_ai-models_el.pdf

Για προτάσεις, κρίσεις και ερωτήσεις, η επικοινωνία μας συνεχίζεται διαδικτυακά από το blog της στήλης στη διεύθυνση <http://e-pikaira.blogspot.com>.